Musiikki ja muu audio kuvakerronnan tukena Pirates of the Caribbean: At World's End –elokuvan trailerissa

Paula Kahtola
Fil. yo.
Musiikkitiede
Turun yliopisto

Viittaaminen: Kahtola, Paula. 2011. ”Musiikki ja muu audio kuvakerronnan tukena Pirates of the Caribbean: At World's End –elokuvan trailerissa*”. WiderScreen* 14 (3). http://widerscreen.fi/widerscreen-14-3-audiovisuaalinen-musiikkianalyysi/

Pirates of the Caribbean on laajalle levinnyt populaarikulttuuri-ilmiö, joka alkoi elokuvista. Laajasti markkinoitu satoja miljoonia kustantanut elokuvaproduktio on saanut huomiota laajan tuotantonsa, tunnetun näyttelijä- ja tekijäkaartinsa sekä markkinointinsa ansiosta. Traileri on elokuvamainos, joka pyrkii reilun kahden minuutin aikana vakuuttamaan katsojan katsomaan elokuvan. Trailerin tekijöillä on ollut selkeä tavoite saada elokuva tutuksi laajalle yleisölle. Kun elokuva on luokitukseltaan seikkailu, on trailerin tehtävä tämä selväksi. Trailerin tärkeitä ominaisuuksia näin ollen ovat vauhdikkuus ja sujuvuus, sillä sen on noudatettava rytmiltään sitä, mitä tuleva elokuva tarjoaa. Trailerin on myös herätettävä katsojan mielenkiinto, joten tapahtumien on siinä vaihduttava elokuvaa tiheämpään tahtiin.

Tarkastelen artikkelissani, miten *Pirates of the Caribbean* -tyylisen *blockbuster*-elokuvan traileri rakentuu, miten se on tehty ja kuinka suuri rooli musiikilla siinä on. Aineistonani on *Pirates of the Caribbean At World´s End* -traileri. Se on julkaistu 22.3.2007, kun taas elokuvan ensi-ilta oli 25.5.2007. Trailerin kesto on 2:33 minuuttia. Analysoin trailerin rakennetta sekä musiikin ja kuvan suhdetta trailerissa: miten musiikki tukee trailerin leikkausta ja tunnelmaa ja miten se tukee trailerin juonen

kerrontaa? Otan analyysissa huomioon musiikin ohella myös muut kohtaukseen liittyvät äänet – puheen ja tehosteäänet – ja tarkastelen näiden kaikkien merkitystä trailerin kerronnassa.

Traileri, musiikki ja trailerimusiikki

Traileri on arkikielellä elokuvan lyhyt esittelyfilmi. Traileri yleensä mainostaa elokuvaa tai muuta audiovisuaalista materiaalia, kuten tv-sarjaa. *MOT Collins English Dictionary* (MOT 2010b) antaa trailerille seuraavan englanninkielisen määritelmän: ”*trailer = a series of short extracts from a film, used to advertise it in a cinema or on television*”.

Traileri kertoo, millainen elokuva on. Elokuvan genre tulee mahdollisesti esille trailerissa, samoin juoni päällisin puolin tarjoamatta kuitenkaan liikaa paljastuksia. Trailerista löytyy myös tarvittavat tiedot kuten elokuvan nimi, ohjaaja ja ilmestymispäivä. Traileri ilmestyy yleensä 6-3 kuukautta ennen elokuvaa. Yleensä traileri mainostaa elokuvaa mainitsemalla elokuvan nimekkäimmät näyttelijät. Jos kyseessä on elokuvasarjan jatko-osa, traileri voi näyttelijöiden lisäksi mainostaa elokuvaa tutuilla hahmoilla, jotka ovat jatko-osissa mukana. Tämän lisäksi elokuvasta julkaistaan erilaisia teasereita, TV-spotteja sekä *product reels* -nimellä kulkevia pieniä kohtauksia elokuvasta, jotka kukin keskittyvät elokuvan tietyn tematiikan esilletuomiseen. (International Index to Music Periodicals.)

Traileri on elokuvan mainos, joten sen pitää herättää oikean kohdeyleisön kiinnostus. Seikkailuelokuvan trailerin on siis oltava elokuvan genrelle uskollisesti vauhdikas. Yleensä traileri näyttää elokuvan visuaalisesti hienoimmat kohtaukset ja muutaman älyllisestä nerokkaan dialogin, jotka mahdollisesti jäävät katsojan päähän pyörimään. Jackson Blairin (2006) sanoin: ”*At its best, a movie trailer gets the heart racing, the mind reeling and prompts a little voice in your head that says, ´I´ve gotta see this film!´*” Trailerin on toisaalta tarjottava kattava tietopaketti elokuvasta mitään tietämättömille; toisaalta sen on tarjottava uskollisille faneille uutta materiaalia, josta he eivät ennestään ole tienneet ja jota he eivät ole vielä nähneet.

Traileriin ostetaan yleensä musiikki yhtiöiltä, jotka tekevät *production library* -nimikkeellä kulkevia tiedostoja, joissa on sävellettyä musiikkia trailereita varten. Koska musiikki on yleensä jo olemassa olevaa, trailerin tekijät valitsevat näistä tuotantokirjastoista valmiin musiikin traileriin. Musiikki tehdään korosteisen affektiiviseksi. Se on yleensä instrumentaalimusiikkia, mutta mukana saattaa olla kuoro. Trailerimusiikki on yleensä tehty herättämään toiminnallisia mielikuvia ja se on korosteisen affektiivista. Trailerimusiikkia käytetään etenkin seikkailuelokuvien tai muiden suuren budjetin visuaalisen elokuvan trailerissa, joihin se affektiivisuutensa vuoksi soveltuu hyvin.

Pirates of the Caribbean: At World´s End -elokuvan trailerissa käytetään kahden trailerimusiikkiyhtiön musiikkia. Immediate Music ja X-Ray Dog ovat molemmat trailerimusiikin ammattilaisia jo yli kymmenen vuoden ajalta. Yhtiöissä työskentelee säveltäjiä jotka säveltävät tuotantokirjastoihin musiikin. Musiikki ei ole kaupallisesti saatavilla CD-levyillä. Elokuvan säveltäjän musiikkia kuullaan harvoin seikkailuelokuvien trailerissa teemaa lukuun ottamatta. Elokuvan teema saattaa olla trailerissa, mutta muu musiikki on trailerimusiikkia. Eri trailerit hyödyntävät joskus samaa musiikkia, joten trailerissa ei kuulla uniikkia sävellysmateriaalia, kun taas elokuvaa itseään varten on seikkailuelokuvissa käytetty perinteisesti originaalipartituuria.

Trailerimusiikki ei yleensä liity kuvan kerrontaan. Tämä on jo siitäkin syystä järkevä ratkaisu trailereissa, että kuva vaihtuu trailereissa usein, ja musiikki pysyy usean kohtauksen aikana samana. Vaikka kuvassa on äkkisiirtymä, leikkausta pehmentää jatkuva musiikki. Tämä luo jatkuvuuden tunteen trailerille, joka ilman musiikkia olisi pelkkä sarja nopeita otoksia eri kohtauksista. Eron huomaa hyvin, kun katsoo traileria ilman musiikkia. Tällöin traileri vaikuttaa juonettomalta materiaalilta ilman sanomaa.

Joissakin trailereissa musiikki pysyy koko trailerin ajan samana, mutta seikkailuelokuvien trailerissa musiikki saattaa vaihtua muutaman kerran, sillä seikkailuelokuvien trailerien juonessa tapahtuu muutoksia tiheämpään tahtiin.

Trailerissa musiikilla on tärkeä rooli, sillä musiikki määrää pitkälti sen tunteen joka audiovisuaalisesta materiaalista katsojalle jää. Kuulija harvoin muistaa jälkeenpäin, mitä musiikkia taustalla on soinut, mutta musiikin laatu ja sen herättämä tunne vaikuttaa ei-tietoisella tasolla. Nicholas Cookin mukaan musiikki siirtää omat ominaisuutensa trailerin kerrontaan, aikaansaa yhdenmukaisuutta ja johdonmukaisuutta ja luo sellaisia yhteyksiä multimedian välille, joita multimedia ei itse saisi luotua. Mutta kaiken tämän musiikki tekee huomaamattomasti, taka-alalla aivan kuin aivopesten kuulijan ymmärtämään multimedian tavalla, jolla sen tekijät ovat sen tarkoittaneet. (Cook 1998, 20-21.)

Trailerimusiikki perustuu suurelta osin harmoniaan ja sen liikkeisiin sekä rytmiin. Melodialla ei välttämättä ole yhtä suurta roolia kuin harmonialla ja rytmillä, sillä trailerimusiikki ei ole tarkoitettu visuaalisesta ympäristöstään erotettavaksi kappaleeksi, jolla olisi itsenäinen asema. Rytmi luo toistoa ja raamit musiikille, antaa sen pulssin ja sykkeen, joka trailerin on tarkoitus kuulijassa ja katsojassa herättää. Harmonian liikkeillä puolestaan luodaan tunnelmaa, ja muutokset harmoniassa kielivät muutoksesta trailerin tunnelmassa. Harmoniset ratkaisut ja muut musiikilliset parametrit pyrkivät luomaan universaalisti ymmärrettäviä affekteja. Trailerimusiikin ei ole tarkoituskaan olla musiikillisesti innovatiivista, vaan nimenomaan hyödyntää vakiintuneita, kärjistetyn affektiivisia musiikillisia eleitä, jotka saavat katsojassa halutun tunnereaktion aikaan.

Claudia Gorbmanin (1987) esittämät kerronnallisen elokuvamusiikin määritykset sopivat hyvin myös traileriin. Musiikki vaikuttaa tiedostamatta, tukee kohtausta. Musiikkia ei ole tarkoitus trailerissa varsinaisesti kuunnella, mutta se vaikuttaa katsojaan implisiittisesti ja saa aikaan sen tunteen, mikä traileria katsoessa on tarkoitus katsojassa herätä. Trailerimusiikin tehtäviä ovat *muodollinen jatkuvuus* eli musiikki kytkee kohtauksia toisiinsa sekä e*motionaalisuus* eli katsojan emotionaalinen sitominen trailerin kerrontatilaan ja tapahtumiin. Emotionaalinen sitoutuminen traileriin on edellytys katsojan mielenkiinnolle. Anahid Kassabianin (2001) mukaan musiikki saa katsojan sitoutumaan psyykkisesti visuaaliseen materiaaliin, jolloin katsoja

kokee audiovisuaalisen materiaalin tapahtumat merkityksellisiksi.

Pirates of the Caribbean seikkailuelokuvatrilogiana

Pirates of the Caribbean At World´s End kontekstualisoituu vahvasti 2000-luvun alun spektaakkelielokuvien linjan jatkajaksi. Spektaakkelilla tarkoitetaan näyttävää, mahtavilla puitteilla varustettua elokuvaa, näytelmää tai juhlaa. *MOT – kielitoimiston sanakirja* (MOT 2010a) määrittelee spektaakkelin suureelliseksi mutta pintapuoliseksi elokuvaksi. 2000-luvulla on ensi-iltansa saanut monet suuren luokan budjetein varustetut elokuvat, jotka ovat visuaalisesti näyttäviä erityisesti alati kehittyvän teknologian tuottamien tehosteiden käytön vuoksi. Toinen piirre 2000-luvun suurissa produktioissa on fantastiset elementit ja seikkailuperinteeseen nojaava juoni. Tällaisia spektaakkelielokuvia ovat esimerkiksi *Gladiaattori* (2000), *Taru Sormusten Herrasta* (2001–2003) ja muut fantasiakirjoista tehdyt elokuva-adaptaatiot, *Spider Man* I, II ja III (2002, 2004, 2007) ja muut Marvel-sarjakuvien elokuva-adaptaatiot, *National Treasure* I ja II (2004, 2007), *Transformers* (2007) ja *Avatar* (2009). *Pirates of the Caribbean* jatkaa tätä linjaa tuomalla oman lisänsä seikkailuelokuvien perinteeseen sekä 2000-luvun spektaakkelien jatkumoon.

At World´s End on *Pirates of the Caribbean* -trilogian kolmas elokuva, josta ilmestyessään piti myös tulla sarjan viimeinen elokuva. Suosion myötä jatkoa on kuitenkin tulevaisuudessa luvassa. *Pirates of the Caribbean: At World´s End* (2007) -elokuvan on ohjannut Gore Verbinski ja tuottanut Jerry Bruckheimer ja Disney. Käsikirjoituksen on tehnyt Ted Elliot ja Terry Rossio ja elokuvaan musiikin on säveltänyt Hans Zimmer. (IMDb 2010.)

Elokuvan tuotantokonteksti leimaa myös elokuvaa. Sekä Jerry Bruckheimer että Disney ovat molemmat rahakkaita tuottajia, joiden elokuvat ovat yleensä suurelle yleisölle suunnattu kassamenestys. Hollywood-elokuvat edustavat näyttävyyttä ja vetoavat suureen yleisöön verrattuna esimerkiksi *independent*-elokuviin tai eurooppalaisiin taide-elokuviin. Hollywood-perinne kuuluu myös musiikissa. Suuret orkesterit ja

taidemusiikkiin nojautuva sävellystapa kytkevät *Pirates of the Caribbean* -elokuvien musiikin klassiselle Hollywood kaudelle ja sen käytäntöjä jatkavalle myöhemmälle elokuvamusiikille. Hans Zimmer on säveltänyt musiikin elokuvaan, ja musiikki kuuluu trailerissa heti ensimmäisillä sekunneilla. Zimmerin originaalipartituureja käytetään elokuvassa ei-diegeettisenä musiikkina, mikä sekin on yksi seikkailuelokuvien tunnuspiirteistä.

Genrekonventiot muodostavat elokuvalle vielä yhden kontekstin. Elokuva toteuttaa juonellisesti Hollywood-elokuvan kaavaa. Alkuasetelman jälkeen juoni jatkuu taitekohtaan, ja elokuva kulminoituu loppukohtaukseen. Hahmojen väliset suhteet ovat myös perinteisiä. Jack Sparrow'n ja Lord Beckettin välinen merten herruuden taistelu saa hengähdystaukoja Elizabethin ja Willin rakkaustarinalla. Nämä ainekset löytyvät jo antiikin draamasta. *Pirates of the Caribbean* liittyy myös merirosvotarinoiden genreen ja tuo siihen oman lisänsä.

Elokuva on genremäärittelyltään seikkailu. Seikkailu määritellään jännittäväksi tarinaksi, jota maustetaan uusilla kokemuksilla tai eksoottisilla miljöillä. Seikkailu sivuaa toimintaa siten, että se tarjoaa toiminnan täyteisen ja energisen kokemuksen elokuvan katsojalle. Seikkailussa kuitenkin taistelujen ja väkivallan sijaan elokuvan elementit muodostuvat matkustamisesta, erilaisten löytöjen tekemisestä ja päähenkilöiden eteen tulevien ongelmien ratkaisemisesta. (Filmsite 2010a.) Elokuvaan on myös liitetty termi fantasia, joka määritellään tapahtumiksi, joita ei reaalielämässä voisi tapahtua, siis fysiikan lakeja ja ihmisen rajoja ylitetään. (Filmsite 2010b.) Fantastisia elementtejä elokuvassa ovat muun muassa sydämensä irti leikannut Lentävän Hollantilaisen kapteeni Davy Jones, ja Ahdin aitta jonne Jack Sparrow joutuu ja josta hänet pelastetaan.

At World´s End on suoraa jatkoa sarjan toiselle osalle, *Pirates of the Caribbean: Dead Man´s Chest* (2006) joka loppui Jack Sparrow´n joutumisella Ahdin aittaan ja pohjusti Beckettin aikeita lopettaa merirosvoilu. Elokuvatrilogian kolmantena osana *At World´s End* kokoaa sarjan aikaisempien elokuvien juonet yhteen. *At World´s End* alkaa

massahirttämiskohtauksella, kun Itä-Intian Kauppakomppanian johdossa oleva elokuvan antagonisti Lord Cutler Beckett (Tom Hollander) haluaa puhdistaa maailman merirosvoista. Jack Sparrow´ta (Johnny Depp) lähtee pelastamaan kuolleista herätetty kapteeni Barbossa (Geoffrey Rush), Elizabeth Swann (Keira Knightley) ja Will Turner (Orlando Bloom) aikomuksenaan koota yhdeksän merirosvoherraa yhteen Beckettiä ja hänen johtamaansa Kauppakomppaniaa vastaan. Elokuvan monimutkainen juoni vie päähenkilöt Singaporen kautta maailman laidalle ja takaisin, ja kaikki johtaa lopulta suureen meritaisteluun Kauppakomppanian ja merirosvojen välillä, jossa Jack Sparrow vihdoin kukistaa Lentävä Hollantilainen -aavelaivan kapteenina toimivan Will Turnerin kanssa Lord Beckettin. Elokuvan lopussa Jack ja Barbossa jatkavat kiistaansa Black Pearl -laivan kapteeniudesta, ja tämä antaa viitettä mahdolliselle neljännelle osalle. Trilogian juoni kulminoituu päätösosaansa, joten neljäs osa alkaisi juonellisesti uudesta asetelmasta.

Elokuvan fiktiiviset tapahtumat sijoittuvat 1700-luvun Karibianmerelle. Elokuvan historialliset lähtökohdat perustuvat faktoihin, Englanti oli johtava voima merellä ja Kauppakomppanian voima ulottui lähes jokaiseen maailman kolkkaan. Merirosvojen vapaa elämäntyyli ja Englannin kuninkaan alla toimivat tiukasti käyttäytymissääntöihin sidotut aateliset luovat vastakkainasettelun nykykatsojalle, jolle ei ole lainkaan selvää mille puolelle tulisi elokuvaa katsoessa asettua.

Trailerin rakenne ja analyysin lähtökohdat

At World´s End -trailerin juoni rakentuu aiemmissa osissa esitetyn muistiin palauttamisella, uusien kuvioiden esittelyllä ja lopuksi erilaisten kohtauksien näyttämisellä nopeaan tahtiin. Tämä on yleisin trailerin kaava: esittelyn ja informaation jälkeen leikkaustahti kasvaa, näyttäen elokuvan parasta antia nopeina välähdyksinä. Varsinkin trilogian päätösosan kohdalla trailerin on koottava sarjan aiempien elokuvien ainekset yhteen ennen uusien kuvioiden esittelyä.

Jaoin yksityiskohtaisempaa analyysia varten trailerin neljään osaan. Ensimmäisessä

osassa annetaan vihjeitä siitä, mistä trailerista voisi olla kyse, ja esitellään tuottajat. Tässä vaiheessa musiikki on sarjan aiemmista elokuvista tuttua. Toisessa osassa X-ray dogin *Return of the King* tulee taustalle, ja traileri muistuttaa katsojaa mihin edellisessä osassa jäätiin. Kolmannessa osassa musiikki vaihtuu Immediate Musicin *Def Con* -kappaleeksi, jonka aikana esitellään uuden elokuvan juoni: katsojan on tarkoitus jäädä koukkuun. Neljännessä osassa musiikki vaihtuu X-Ray Dogin *Dark Empire* -kappaleeksi ja traileri näyttää elokuvan vauhdikkaita kohtauksia nopeassa leikkaustahdissa.

Yo ho yo ho

Trailerin alussa kuullaan pamahduksen kaltainen ääni. Kova, yksittäinen ääni on ristiriidassa kuvan kanssa, jossa aurinko laskee hitaasti lämpimänsävyisen horisontin taakse. Pamahduksen jälkeen alkaa musiikki hiljaisella, lähes huomaamattomalla kolmen sävelen toistolla (d-e-f-d-e-f). Tämä on Itä-Intian Kauppakomppanian teema, tuttu jo edellisistä osista. Uhkaavalta vaikuttava teema on d-mollissa ja cembalolla soitettuna se luo esimakua elokuvan aikakaudesta. 1700-luvulla cembalo oli yleisin kosketinsoitin. Kauppakomppanian teeman esiintyminen ensimmäisenä kappaleena trailerissa kertoo katsojalle jo ensimmäisillä sekunneilla vihollisen eli päähenkilöiden näkökulmasta Kauppakomppanian olevan vahvasti läsnä ja vaikuttavan koko ajan taka-alalla. Kauppakomppanian teema on Hans Zimmerin säveltämä, samoin kuin koko elokuvatrilogian musiikki.

Itä-Intian Kauppakomppanian teema jää kuitenkin helposti kokonaan huomaamatta, ja ensimmäinen tunnistettava teema on kappale *Yo ho yo ho*, joka sekin on tuttu jo trilogian ensimmäisestä elokuvasta *The Curse of the Black Pearl* (2003). Laulu kuullaan ikään kuin ei-diegeettisenä kaikuna tai muistona. Tässä musiikkia käytetään polarisaationa, eli kohtauksen sisältöä valaistaan selventävän musiikin avulla. Mustat, repaleiset purjeet ikään kuin vahvistetaan merirosvolaivan purjeiksi merirosvolaulun avulla. Traileri sidotaan trilogian aikaisempien elokuvien kontekstiin merirosvolaulun avulla. Näiden kahden teeman – Kauppakomppanian teema ja *Yo ho yo ho* – avulla traileri muistuttaa katsojaa mistä elokuvasta on kyse, sillä teemat ovat molemmat

tulleet useaan otteeseen esille edellisissä osissa.

Kauppakomppanian teeman ja merirosvolaulun esiintyminen trailerissa peräkkäin ennakoi myös elokuvassa olevaa vastakkainasettelua Lord Beckettin ja merirosvojen välillä. Yleisemmällä tasolla kysymys on vastakkainasettelusta vapauden ja Englannin vallan tuoman tiukan säännöstön ja etiketin välillä.

X-ray Dog: *Return of the King* – eli mihin edellisessä osassa jäätiin

Varsinainen elokuvan esittely alkaa, ja aiemmista elokuvista tutun musiikin tilalla on jatkossa trailerimusiikkia. X-ray Dogin *Return of the King* -kappaleen soidessa näytetään ensimmäisenä kuvana kompassia, joka on oletettavasti Jackin kädessä. Kappale koostuu alussa vain jousien soittamasta jatkuvasta melodiasta, joka soi hiljaisesti ja rytmikkäästi taustalla. Kompassi on ensin avonaisena; neula pyörii, ja musiikki kiihtyy seuraten neulan nopeaa kulkua. Yhtäkkiä kompassi suljetaan, ja musiikissa tätä tehostetaan jonkinlaisen kellon tai gongin kumahduksella. Kompassi esiintyi *Dead Man´s Chest* -elokuvassakin, joten trailerista päätellen voi olettaa kompassilla olevan suuri rooli myös *At World´s Endissä*. Musiikin ja kuvan paralleelisuutta voisi Gorbmanin (1987) jaottelun mukaan luonnehtia musiikin konnotatiiviseksi vihjeeksi: musiikki luonnehtii ja tulkitsee tapahtunutta. Kirjaimellisesti tulkittuna kompassin neulan pysähtyminen antoi merirosvoille suunnan. Laajemmin tulkittuna se antoi suunnan trailerin juonelle, joka alkaa varsinaisesti vasta nyt. Tätä käännekohtaa musiikki myötäilee gongilla.

Gongin kumahduksen ansiosta nyt alkava Tia Dalman puhe saa erityistä painoarvoa: *What would you, what would any one of you be willing to do? Would you brave the weird and hunted shores at world´s end to fetch back witty Jack?* Ensimmäisenä henkilönä näytetään Elizabeth Swannia, josta katsoja tutun hahmon tunnistaessaan viimeistään tietää, mistä elokuvasta on kyse. Tia Dalman puhe jatkuu taustalla. Musiikissa kuoro tulee esille kolme kertaa painokkaana ja voimakkaana siten, että

kohtaus vaihtuu kuoron mukaan tulon myötä. Kuoron tullessa esille ensimmäisen kerran näytetään nopea puolilähikuva Barbossasta, toisella kerralla laaja kokokuva laivasta jäätiköiden keskellä. Kun kuoron teema nousee kolmannen kerran esiin muusta musiikista, panoroidaan nopeasti laivasta kokokuvaan ja edelleen yleiskuvaan, jolloin paljastuu suuri vesiputous, maailman laita. Kuoro korostaa tätä jatkamalla omaa kohtalokasta teemaansa kauemmin kuin kahdella ensimmäisellä kerralla. Kohtauksesta saadaan näin vaikuttava sekä visuaalisesti että auditiivisesti.

”Maailman laidalta” siirrytään Jackiin. Kuoro jatkaa kunnes Jackin kasvot näytetään lähikuvassa, jolloin musiikki lakkaa kuin seinään. Tästä voisi päätellä trailerin ja musiikin huipun olevan Jackin hahmossa, eikä näyttävässä vesiputouksessa. Traileri pimenee hetkeksi ja palaa sitten takaisin Jackiin. Kohtaus on yksityiskohta elokuvasta: Jackilla on vuorosanoja (*Did no one come to save me just because they missed me*), mutta musiikkia ei ole. Kamera siirtyy laivan miehistöön, ja kuullaan pamahtava ääniefekti. Tästä alkaa jo seuraavan kappaleen alku.

Immediate Music: *Def Con* ja tulevan elokuvan juoni

Immediate Musicin *Def Con* alkaa rytmisillä rummuniskuilla ja viulun nopealla, toistuvalla kuviolla. Musiikista huolimatta kohtaukset eivät vaihdu erityisen nopeassa tempossa. Jackin hahmoa korostetaan musiikissa ja kuvassa nopealla zoomauksella. Kohtaus on tehty kamera-ajolla; kohde katsoo paikallaan horisonttiin, mutta kamera kohdistaa siihen nopeasti. Barbossa puhuu, ja hänen puheessaan kuullaan sana *pirate*, merirosvo, kun Jackia näytetään. Tehosteääni tukee kameran zoomausliikettä. Kuvien vaihtuminen toteutetaan ristiinhäivytyksellä: kun toinen haalenee, toinen nousee esiin. *Def con* soi omalla tempollaan taustalla välittämättä sulavista leikkauksista. Tässä kohdassa voisikin ajatella nimenomaan musiikin tuovan traileriin vauhdikkuutta, sillä kohtaukset itsessään eivät vaihdu vauhdikkaasti.

Barbossan repliikki jatkuu koko ajan taustalla, kertoen At World´s End -elokuvasta: *Our enemies have united, vowed to destroy us. The pirate lords from the four corners of the*

earth must stand together. Visuaalinen materiaali tukee Barbossan kertomusta. Musiikissa on koko ajan sama melodia, kolmen peräkkäisen sävelen ja rummunlyönnin jälkeen viulujen nopea rytmi. Saman pitkän sävelen toistuminen kolmesti myötäilee kuvaa, jossa tykit laukaistaan samaan tahtiin. Tässä kohtauksessa leikkaus on tiheämpää, ja se luo kontrastia aikaisemmille kohtauksille nopeudellaan. Räjähtävät kanuunat ja lentävät puunsäleet tuovat traileriin toimintaa. Tämän jälkeen *Def coniin* tulee hiljainen kuoro taustalle.

Vihollisista (Beckett, Davy Jones) tehdään musiikin avulla voimakkaita, kun kolme säveltä saavat nyt tuekseen voimakkaampana kuuluvat rummut kuin ensimmäisellä kerralla. Diegeettisenä äänenä kuullaan taas tykinlaukaukset. Musiikki saa suunnan kun kuoro voimistuu koko ajan taustalla. Merirosvoherrojen esittelyn aikana *Def coniin* tulee kuoron lisäksi tahdin ensimmäiselle iskulle rummunlyönti. Vaikka tempo ei nouse, musiikista tulee kiihkeämpää. Kuulijalle tulee illuusio siitä, että musiikki jakautuisi lyhyempiin palasiin, kun huomio kiinnittyy jokaisen tahdin alkuun. Samalla musiikista tulee paikallaan pysyvämpää. Merirosvolippu on ikään kuin se piste, mitä musiikki lähtee tavoittelemaan, ja lipun tullessa kuvaan musiikki kiipeää lakipisteeseensä. Tämä korostaa lipun merkitystä, ja lippu sitoo trailerin kontekstiinsa merirosvotarinoiden joukossa. Barbossan juonta selostava repliikki loppuu.

Ääniefektin siivittämänä kuvaan ilmaantuu teksti *Walt Disney Pictures Presents*, ja musiikissa kuoro saa suuremman roolin instrumenttien jäädessä vähemmälle huomiolle. Rytmikkyys on edelleen vahvasti läsnä. Barbossan selostettua juonen traileri kiinnittää huomiota pieniin yksityiskohtiin elokuvasta. Rummunlyöntien kohdalla kohtaukset vaihtuvat samassa tahdissa kuin musiikki. Ilmaan ammuttu laukaus kuuluu viimeisen rummunlyönnin kanssa samaan aikaan, diegeettinen ja ei-diegeettinen ääni toimivat yhdessä samassa rytmissä. Tämän jälkeen näytetään taas kohtauksia elokuvasta, ja musiikki siirtyy kuorolta puhaltimille. Puhallinten soittama teema esiintyy *Def conissa* ensimmäisen kerran. Vaikka trailerin leikkaukset vielä näyttävät välähdyksiä eri kohtauksista, puhallinten musiikki ennakoi jo tulevaa.

Hahmoista näytetään lähikuvia, joissa he näyttävät epäuskoisilta ja kenties pelokkailtakin. Kappale lähestyy loppuaan, ja melodia kiristää tahtiaan, kunnes loppuun kuin seinään – samalla tavalla kuin trailerissa aiemmin kuultu *Return of the King*. Musiikin loppuminen ja kuvan pimeneminen vihjaa katsojalle, että seuraava kohtaus on jotain niin ennennäkemätöntä, että sitä ennen täytyy pitää lyhyt tauko jotta kohtaus pääsee oikeuksiinsa. Laajaan kokokuvaan ilmaantuu myrskyinen meri ja kurimus, jonka toisella puolella on yksi laiva ja toisella kokonainen laivasto. Musiikkia ei ole juuri ollenkaan kuultavissa, vain ääniefekti ja diegeettisenä äänenä meren kohina ja ukkonen. Beckettin repliikki jatkuu: *All that remains is where they make their final stand*, ja ilman taustalla olevaa musiikkia se saa korosteisen aseman. Katsojalle valkenee, että trailerin perusteella kohtaus on yksi elokuvan käännekohdista, ellei peräti koko loppuratkaisu. Kohtaus jatkuu laivojen taistelulla, ja ääniefekti implikoi seuraavan kohtauksen tuloa.

X-Ray Dog: *Dark Empire* ja loppuhuipennus

Musiikki vaihtuu, ja taustalla alkaa soida X-Ray Dogin *Dark Empire*. Kappaleiden vaihdokset tapahtuvat trailerissa sulavasti, eikä katsoja edes välttämättä huomaa musiikin vaihtumista ellei kiinnitä tietoisesti huomiota taustalla pyörivään kappaleeseen. Tästä huomaakin sen, miten musiikilla on toisaalta tärkeä tehtävä taustalla tunnelman luojana, mutta että sitä ei toisaalta ole tarkoitus kuunnella itsenäisenä kappaleena. *Dark Empiressä* kuoro huudahtaa ensin joka toisella tahdin iskulla, sitten jokaisella iskulla ja lopulta kaksi kertaa iskun sisällä. Kappale muuttuu näin intensiivisemmäksi, ja tiheämmäksi. Kohtauksien vaihtuminen noudattaa tätä kaavaa, leikkaukset tapahtuvat samaan tahtiin musiikin kanssa. Koko trailerin kerronta muuttuu intensiivisemmäksi.

Tässä traileri ikään kuin rakentuu musiikin ehdoin, noudattaa musiikin rakennetta. Musiikki nousee yhtä tärkeäksi kertojaksi kuin kuva, ellei tärkeämmäksikin. Kun kuoro huudahtaa jo kaksi kertaa iskun sisällä, kuva siirtyy mastossa miekkaileviin Jackiin ja Davy Jonesiin. Miekkailu tapahtuu musiikin tahdissa, myös miekkojen yhteen osumisen

ääni on tahdissa musiikin kanssa. Tämän lisäksi kuuluvat miekaniskut musiikin seassa diegeettisinä ääninä. Tätä kohtausta näytetään verrattain pitkään muihin *Dark Empiren* aikana näytettyihin kohtauksiin verrattuna.

Kun elokuvan päänäyttelijöiden esittely alkaa, musiikissa kuoro huudahtaa taas vain kerran iskun aikana. Teksti ilmestyy musiikin kanssa tahdissa, samoin hahmo näyttelijän nimen jälkeen. Teksti ei kuulu trailerin tarinaan, mutta trailerin juonessa teksti muistuttaa katsojaa trailerin olevan mainos. Tunnettujen näyttelijöiden nimet houkuttavat katsojan ostamaan elokuvalipun. Tulkitsen, että tässä vaiheessa traileria katsoja on jo saatu koukkuun trailerin esittelemään elokuvaan, ja tekstit tekevät vielä genreä ja kontekstia hänelle selväksi. Samaa ääniefektiä käytetään kuin aikaisemminkin kun tekstiä on tullut ruutuun. Tämä sitoo traileriin kaksi päällekkäistä kertomusta: elokuvan fiktiivinen juoni, ja välillä traileriin ilmaantuvien tekstien avulla tapahtuva tuotanto- ja näyttelijätiimin esittely.

Näyttelijöiden esittelyn jälkeen musiikki jatkuu vielä kiihkeämmin kuoron huudahtaessa kolme kertaa iskulla, jousien seuratessa tätä tempoa ja rytmiä. Leikkaus tihenee. Lopuksi musiikki lakkaa, ja keskitytään vielä yhteen kokonaiseen kohtaukseen ilman nopeaa leikkausta. Tämä kohtaus on hyvä esimerkki siitä, kuinka musiikin ja leikkauksen epäsymmetrisyys luo jatkuvuuden tunnetta koko traileriin: jos toinen pysähtyy toinen vielä jatkaa. Kohtaus rakentuu Beckettin kommentista ja Jackin vastauksesta. Musiikki jatkuu Jackin ja Beckettin kohtaukseen asti, luoden nopeasti leikattujen kohtausten ja pidemmän kohtauksen välille yhteyden ja jatkuvuuden tunteen.

Vielä Beckettin kommentin (*You´re mad)* aikana musiikki jatkuu, mutta lakkaa Jackin vastauksen aikana (*If I wasn´t this would probably never work),* mikä korostaa Jackin vastausta. Aivan kuin *mad* - sanaa tukeakseen traileri näyttää lopuksi vielä kanuunan laukauksen siivittämänä sarjan hulluja, nopeasti leikattuja kohtauksia ennen lopputekstejä. *Dark Empire* kuuluu taustalla, kunnes se loppuu räjähtävään ääniefektiin elokuvan nimen ilmaantuessa samanaikaisesti kuvaan. Musiikki ja efektiäänet liukuvat

hiljalleen pois (*fade out)*. Kuvassa kerrataan vielä elokuvan tietoja lähes hiljaisuudessa, eräänlaisessa musiikin jälkikaiussa.

Lopuksi

At World´s End -elokuvan traileri on rakennettu mainostamaan spektaakkelielokuvaa. Se toimii myös itsenäisenä audiovisuaalisena mediatekstinä, mutta siitä saa enemmän irti jos ymmärtää, että kysymyksessä on Disneyn ja Bruckheimerin spektaakkelituotantona toteuttaman trilogian päätösosan traileri. Traileri vaikuttaa katsojaan paljolti audion avulla. Trailerin juoni rakentuu vuorosanojen varaan, esittely toteutetaan visuaalisin keinoin, mutta musiikin avulla traileri pyrkii vaikuttamaan katsojaansa luomalla emotionaalisen siteen elokuvaan. Korosteisen affektiivisen musiikin avulla siteen luominen onnistuu, ja musiikin herättämä kokemusperäinen tunnelma onkin mielestäni trailerissa olennainen. Musiikin käyttö trailerissa siis implikoi sitä vauhtia ja tunnelmaa, jota tuleva elokuva sisältää. Leikkaukset voidaan rakentaa musiikin rytmin ja tunnelman mukaan. Eri musiikkikappaleiden käyttö jäsentää trailerin neljään temaattisesti erilaiseen osaan, eikä katsoja ehdi herpaantua, kun sama tunnelma ei säily kauan.

Musiikki ei trailerissa ole kuvalle alisteinen, vaan musiikki (sekä muu audio) ja kuva yhdessä luovat trailerin kerronnan. Molemmat ovat siis trailerin kerronnan kannalta tasavertaisia, mistä. *At World´s End* -traileri on hyvä esimerkki. Kuvakerronta ja musiikki tukevat toisiaan, ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Kun toinen ottaa vahvemman roolin, niin toinen tukee ja toisinpäin. Tämä vuorottelu tekee musiikin ja muun audion trailerin kerronnan kannalta tärkeäksi.

Lähteet

Aineisto:

Pirates of the Caribbean: At World´s End -traileri. *YouTube* [http://www.youtube.com/watch?v=Uv3khr9cMYQ] (linkki tarkistettu 13.11.2010)

Kirjallisuus:

Blair, Jackson (2006), Trailer Mixing and Music – Selling the Film through Commerce and Art. *Mix Online* [http://mixonline.com/sound4picture/film_tv/audio_trailer_mixing_music] (linkki tarkistettu 9.7.2011).

Cook, Nicholas (1998), *Analysing Musical Multimedia*. Oxford: Oxford University Press.

Filmsite (2010a), Main Film Genres. *Filmsite*. [http://www.filmsite.org/genres.html] (linkki tarkistettu 13.11.2010)

Filmsite (2010b) Film Sub-Genres. *Filmsite*. [http://www.filmsite.org/subgenres.html] (luettu 13.11.2010)

Gorbman, Claudia (1987), *Unheard Melodies – Narrative Film Music*. Bloomington: Indiana University Press.

IMDb (2010), Pirates of the Caribbean: Maailman laidalla (2007). *The International Movie Database*. [www.imdb.com, international movie database] (luettu 13.11.2010).

Kassabian, Anahid (2001), *Hearing Film: Tracking Identifications in Contemporary Hollywood Film Music*. New York: Routledge.

MOT (2010a), *MOT Kielitoimiston sanakirja* 2.0. [http://mot.kielikone.fi] (luettu 13.11.2010).

MOT (2010b), *MOT Collins English Dictionary* 3.0.[http://mot.kielikone.fi] (luettu 13.11.2010)